

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

София, 04. август 2026 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Надежда Джелепова
Атанас Семов
Красимир Влахов
Янаки Стоилов
Соня Янкулова
Борислав Белазелков

Десислава Атанасова
Галина Тонева
Сашо Пенев
Невин Фети
Орлин Колев

при участието на секретар-протоколита Даниела Иванова разгледа в закрито заседание на 04.08.2026 г. конституционно дело №17/2026 г., докладвано от съдия Борислав Белазелков.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по допустимост на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 31.07.2026 г. по искане на 53 народни представители от 52-рото Народно събрание за установяване на противоконституционност на §7, т. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2026 г. (обн. ДВ, бр. 68 от 2026 г.; ПЗР на ЗБДОО за 2026 г.), с който е създаден чл. 113а в Закона за здравето, а след влизането на разпоредбата в сила - на чл. 113а от Закона за здравето (обн. ДВ, бр. 70 от 2004 г., последно доп. ДВ, бр. 68 от 2026 г.; 33).

В искането са изложени твърдения за противоречие с чл. 4, ал. 1 и 2, чл. 8, чл. 31, ал. 3 и 4, чл. 51, ал. 1 и 3, чл. 56 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията. Според вносителя оспорената уредба не отговаря на изискванията за яснота, предвидимост и вътрешна съгласуваност, които произтичат от принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1 от Конституцията). Поддържа, че „[з]аконът не определя какви „данни“ са достатъчни, за да се приеме, че експертното решение е издадено въз основа на документи с невярно съдържание или на неистински или преправени документи. Не е направено препращане към конкретен доказателствен стандарт по Наказателно-процесуалния кодекс“. По този начин според вносителя законодателят „оставя основната предпоставка за намеса да бъде доизградена от практиката на НОИ, прокуратурата и органите на медицинската експертиза“. В искането се посочва, че направеното в чл. 113а ЗЗ препращане към чл. 115, ал. 1, изречение първо от Кодекса за социално осигуряване не определя ясен срок, доколкото „[п]осочената разпоредба не урежда процесуален срок за изпращане на административен акт, а давност за различни публични вземания, която тече от 1 януари на годината, следваща годината, за която се отнася съответното плащане“. На това основание се прави извод, че е налице „вътрешно несъгласувано препращане между срок за погасяване на публично вземане и предпоставка за повторна медицинска експертиза“, което според вносителя „не позволява на гражданина да предвиди до кой момент влязлото в сила експертно решение може да бъде поставено под въпрос“.

В искането се твърди, че оспорената уредба заобикаля „общият извънреден ред по АПК, основан на съдебно установени факти“, като заменя „съдебно установеното престъпление или подправяне с наличието на неопределени „данни“ в неприключило наказателно производство“. Поддържа се, че не е ясно дали разпоредбата на чл. 113а ЗЗ „създава възобновяване, ново освидетелстване с действие занапред или производство, способно да породи последици и за минал период“. Според

вносителя „тази неопределеност позволява с административно действие да бъде постигнат резултат, който общият закон допуска само след съдебно установяване и при извънреден процесуален ред“. Подчертава също, че в приложното поле на чл. 113а ЗЗ попадат и решения на Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) или на Националната експертна лекарска комисия с неизтекъл срок на валидност, чиято законосъобразност е потвърдена с влязло в сила съдебно решение. Твърди, че „[п]ри тях повторното произнасяне на ТЕЛК може функционално да неутрализира за оставащия срок правния резултат, признат от съда, без предварително да бъде отменен съдебният акт по установения извънреден ред“, което според вносителя нарушава принципа на разделение на властите (чл. 8 от Конституцията).

За да обоснове твърдението за нарушение на правото на обществено осигуряване и особената закрила на хората с увреждания (чл. 51, ал. 1 и 3 от Конституцията), както и на повелята държавата да гарантира достойнството и правата на личността (чл. 4, ал. 2 от Конституцията), вносителят посочва, че „[п]овторното освидетелстване изисква събиране на актуална документация, прегледи, придвижване между институции и водене на административни и евентуално съдебни производства — именно от лица, за които здравословното състояние може да прави тези действия особено затруднителни“, както и че „[з]аконът прехвърля върху лицето с увреждане целия риск от грешка на наказателното разследване и от действия на трети лица“.

Излагат се и съображения, според които в разрез с правото на защита по чл. 56 от Конституцията атакуваната уредба „допуска благоприятен и задължителен административен акт да бъде дестабилизиран въз основа на информация, до която носителят на правата няма достъп и по която не може да изрази становище преди настъпването на правните последици“. В искането се обосновава и допуснатото нарушение на изискването за необходимост като елемент на принципа за пропорционалност (правова

държава в материален смисъл), като се поддържа, че в действащото законодателство съществуват по-щадящи и достатъчно ефективни средства за постигане на преследваната легитимна цел. Навеждат се и аргументи за противоречие на оспорената уредба с чл. 31, ал. 3 и 4 от Конституцията.

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Искането е от субект на инициатива по чл. 150, ал. 1 от Конституцията – 53 народни представители.

Искането е съобразено с изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) форма и реквизити.

Предмет на оспорване е чл. 113а ЗЗ, тъй като тази разпоредба, към момента на произнасянето по допустимостта на искането, е влязла в сила и е инкорпорирана в Закона за здравето.

Предмет на искането е установяване на противоконституционност на разпоредба от закон, което е правомощие на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2, предложение първо от Конституцията.

Конституционният съд не се е произнасял с решение или с определение за недопустимост по искане със същия предмет, поради което не е налице отрицателната процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС.

По изложените съображения Конституционният съд приема, че искането следва да бъде допуснато до разглеждане по същество.

На основание чл. 20а, ал. 1 ПОДКС Съдът приема, че с оглед на предмета на искането следва да бъдат конституирани като заинтересувани институции, които да представят становища по делото: Народното събрание, президентът, Министерският съвет, Върховният касационен съд, Върховният административен съд, министърът на здравеопазването, министърът на труда и социалната политика, омбудсманът, Висшият адвокатски съвет, Националният осигурителен институт и Националната експертна лекарска комисия.

На основание чл. 20а, ал. 3 ПОДКС следва да бъдат поканени да дадат писмено правно мнение по предмета на делото следните изтъкнати специалисти от науката и практиката: проф. д.н. Васил Мръчков, проф. д.н. Дарина Зиновиева, проф. д-р Емил Мингов, проф. д-р Красимира Средкова, проф. д-р Нина Гевренова, доц. д.н. Ивайло Стайков, доц. д-р Антония Илиева, доц. д-р Райна Койчева, доц. д-р Теодора Филипова и доц. д-р Ярослава Генова.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията и чл. 19, ал. 1 ЗКС, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

ДОПУСКА до разглеждане по същество искането на 53 народни представители от 52-рото Народно събрание за установяване на противоконституционност на чл. 113а от Закона за здравето (обн. ДВ, бр. 70 от 2004 г., последно доп. ДВ, бр. 68 от 2026 г.).

Конституира като заинтересувани институции по делото: Народното събрание, президента, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, министъра на здравеопазването, министъра на труда и социалната политика, омбудсмана, Висшия адвокатски съвет, Националния осигурителен институт и Националната експертна лекарска комисия, на които да се изпратят преписи от искането и от определението, като им се предоставя двадесетдневен срок от уведомяването да представят писмено становище по предмета на делото.

Отправя покана да дадат писмено правно мнение до: проф. д.н. Васил Мръчков, проф. д.н. Дарина Зиновиева, проф. д-р Емил Мингов, проф. д-р Красимира Средкова, проф. д-р Нина Гевренова, доц. д.н. Ивайло Стайков, доц. д-р Антония Илиева, доц. д-р Райна Койчева, доц. д-р Теодора Филипова и доц. д-р Ярослава Генова, на които да се изпратят преписи от

искането и от определението, като им се дава двадесетдневен срок да дадат писмено правно мнение по предмета на делото.

Препис от определението да се изпрати на вносителя на искането, който в двадесетдневен срок може да представи допълнителни съображения.

Председател:

Павлина Панова

Членове:

Надежда Джелепова

Десислава Атанасова

Атанас Семов

Галина Тонева

Красимир Влахов

Сашо Пенев

Янаки Стоилов

Невин Фети

Соня Янкулова

Орлин Колев

Борислав Белазелков